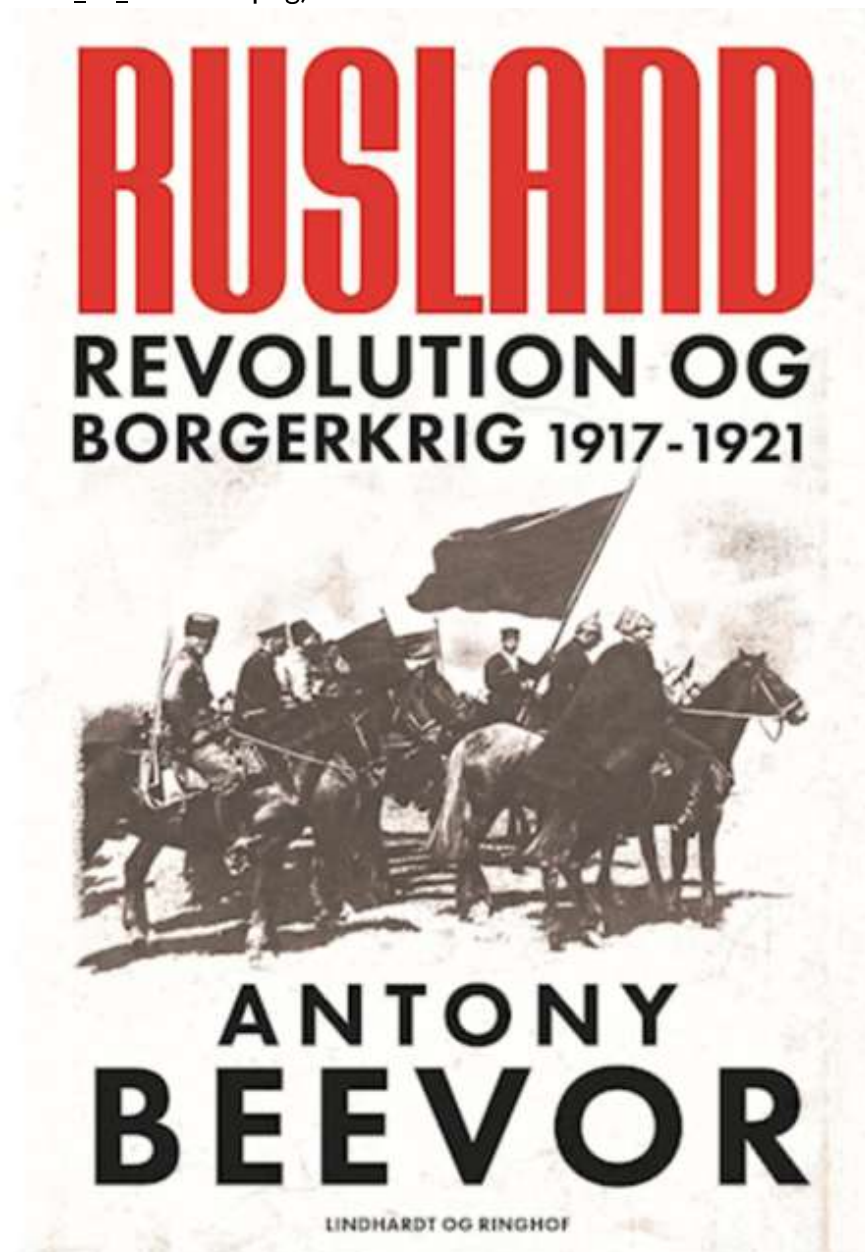

Militærhistorie

Rusland: Revolution og borgerkrig 1917-1921

(https://mail.krigsvidenskab.dk/~krigsvid/application/files/2016/7663/7176/Skaerbille02-17_kl_13.28.21.png)

(https://mail.krigsvidenskab.dk/~krigsvid/application/files/2016/7663/7176/Skaerbille02-17_kl_13.28.21.png)

()

Titel: Rusland: Revolution og borgerkrig 1917 - 1921

Forfatter: Anthony Beevor

Forlag: Lindhardt og Ringhof

År: 2022

Sider: 608

Pris: 349,95 DKK

Anmelder: Poul Grooss

Bedømmelse: 5 faner ud af 5

Generelt er der nok et begrænset kendskab til Ruslands og Østeuropas historie i Danmark. Med bogen *Rusland: Revolution og borgerkrig 1917-1921* retter Antony Beevor op på dette. Han betragtes af mange som en af de bedste militærhistorikere i nyere tid. Han formidler beretningen om store begivenheder gennem enkeltpersoner, som var til stede. Hermed bliver fortællingen ikke en kedelig opremsning af historiske begivenheder, men en spændende beretning fra øjenvitner.

Revolutionen – eller snarere revolutionerne – i Rusland medførte ændringer i stednavne, og forfatteren er så venlig at skrive såvel nye som gamle betegnelser. Enkelte personer får senere en betydelig rolle under Den anden verdenskrig/Den store Fædrelandskrig. Her nævner forfatteren forbindelsen.

Bogen er inddelt i fire store afsnit, hvor det første omhandler perioden fra 1912 og frem til afslutningen af revolutionsåret i 1917. Del 2 omhandler 1918, del 3 1919 og den sidste del dækker 1920 og nogle måneder ind i 1921, hvor bogen afsluttes. Bogen er med til at tegne et billede af udviklingen i blandt andet Rusland og Ukraine og dermed også lidt af baggrunden for den nuværende konflikt. Desuden kommer den også til især at tegne udviklingen i Finland, de tre baltiske lande og Polen.

I del 1 kan man læse om russernes noget kaotiske debut i Den første Verdenskrig, hvor to arméer bliver udslettet ved Tannenberg i krigens første måned. Der begynder at florere et tyskerhad blandt

soldaterne. Mange af de russiske generaler har tyske efternavne, fordi de stammer fra delvis tyske familier i Baltikum. Tsaren har giftet sig med en tysk prinsesse, og hun er under voldsom indflydelse af munken Rasputin, som intrigerer ved hoffet og blander sig i udnævnelser, blandt andet da tsaren i 1916 beslutter sig for personligt at stå i spidsen for den russiske krigsførelse.

Den første revolution (i februar/marts 1917) under Kerenskij medførte kaotiske forhold i dagligdagen for mange, fordi det meste af samfundet holdt op med at fungere. En af bogens kilder nævner, at *"for mange blev frihed og landevejsrøverier synonyme."*

I kommunisttiden blev Lenin forgudet som en klarsynet og ufejlbarlig leder, og revolutionen blev fremstillet som en gloriøs affære. Det bliver der pillet en del ved i bogen. Lenin var bange for at blive fængslet, og han turde ikke betro ledelsen af revolutionen til nogen andre. Han havde heller ikke noget klart overblik over udviklingen i Rusland. Hans nære ven Maxim Gorkij tillod sig at skrive en karakteristik af Lenin kort tid efter revolutionen i oktober/november 1917: *"Arbejderklassen bør vide, at mirakler ikke opstår i det virkelige liv, at de skal forvente hunger, komplet uorden i industrien, forstyrrelse af transport og et langvarigt, blodigt anarki efterfulgt af en ikke mindre blodig og frygtelig reaktion. Det er derhen, proletariatet bliver ledt af dets nuværende leder, og man må forstå, at Lenin ikke er en almægtig magiker, men en koldblodig fupmager, som hverken skåner proletariatets ære eller liv."*

I de følgende tre dele bølger borgerkrigen frem og tilbage. Det er voldsomme og grusomme beretninger. Borgerkrigen omfatter De Røde og De Hvide samt diverse partisanbevægelser og kosakker. Hertil kommer deltagelse af interventionsstyrker fra Finland, de tre baltiske lande, Polen, Tjekkoslaviet, USA, Storbritannien, Frankrig, Japan samt diverse kinesiske grupperinger. Ifølge Beevor har borgerkrigen formentlig kostet ca. 12 millioner mennesker livet. Kosakatamanerne og kineserne konkurrerer om at være de mest grusomme. Beskrivelserne af de ledende officerer og politikere på begge sider tegner et billede af svig, korruption, bedrageri og forræderi. Der er talrige eksempler på sadister, psykopater, narkomaner og alkoholikere. De afholder orgier og driver bordeller.

Røde Kors-sygeplejersker regnes som stående til rådighed for officererne. Der er utallige eksempler på voldtægt i forbindelse med krigshandlingerne, og i styrkerne er kønssygdomme hyppigt forekommende. Kvinder og børn må ofte prostituere sig for at overleve.

Da krigen slutter, skal kejserrigerne i Tyskland og Østrig-Ungarn afvikles. Sejrherrene skal implementere Versaillestraktaten med fredsbestemmelserne. Tyske tropper kan gøre nogen gavn i kampen mod De Røde, så de får lov til at operere i den vestlige del af Rusland. I den efterfølgende borgerkrig i Rusland kæmper De Hvide mod De Røde i Murmansk-Arkhangelsk-området, i store dele af Ukraine samt i Sibirien. Egentlig burde De Hvide have vundet, men på grund af manglende koordination internt mellem De Hvides styrker lykkes det for krigsminister Trotskij at holde liv i De Rødes revolution.

Det forråede miljø medførte en barsk jargon: *"At tjekke en officers papirer betød, at han skulle likvideres."* Beskrivelserne vidner om et omfattende jødehad i de fleste af de østeuropæiske lande. Undertiden beskyldes jøderne for at stå bag Lenins revolution. De Hvide hævdede, at *"Lenin skabte revolutionen med jødiske hjerner, russisk dumhed og lettiske bajonetter."*

I bogens afslutning filosoferer forfatteren lidt over forskellen på krig og borgerkrig. Krigene er, ifølge forfatteren, ofte et konglomerat af forskellige konflikter, hvor national vrede, etnisk had og klassekamp blandes sammen. I en borgerkrig optræder tillige kampen mellem centralisme og regionalisme og autoritære principper mod liberale ideer. Beevor nævner, at en kollega har omtalt den russiske borgerkrig som *"en kondenseret verdenskrig"*. Hitler bliver på bogens sidste sider omtalt som djævlens lærling. Han og hans håndlangere har ivrigt studeret brugen af vold i stor skala i de østlige områder. Slutbemærkningen kommer fra den ærkekonservative russiske politiker Vasilij Vitalievitj Sjulgin: *"Alt for ofte repræsenterede De Hvide de værste eksempler på menneskelighed. Men når det gjaldt ubarmhjertig umenneskelighed, overgik ingen bolsjevikkerne."*

Bogen er forsynet med en omfattende bibliografi, noteapparat, register, ordliste og liste over forkortelser. Oversætteren (fra engelsk til dansk) har haft lidt problemer med epauletter og skulderdistinktioner, som overalt blot bliver til "skulderstropper". På side 84 optræder en af Lenins støtter i Den røde Flåde. Han står anført som "midtskibsmatros", men der er formentlig tale om en søkadet, som på engelsk hedder "midshipman".

Churchill var dybt involveret i den britiske støtte til De Hvide, og hans arkiver har været af stor betydning for forfatteren. I bogens forord omtaler forfatteren et brev fra hertugen af Marlborough til fætterten Winston Churchill. Han omtaler et besøg i Sankt Petersborg i januar 1902, hvor hans unge kone, Consuelo Vanderbilt, fik tsar Nikolaj II til bords. Hun spørger ham om mulighederne for at indføre et demokratisk styre i Rusland, og han svarer: *"Vi er to hundrede år efter Europa i udviklingen af vores nationale, politiske institutioner. Rusland er stadig mere asiatisk end europæisk og må derfor styres af en autokratisk regering."* Denne udtalelse om Rusland er måske blevet endnu mere aktuel siden den 24. februar 2022 og kan passende stå som afslutningen på anmeldelsen af en fremragende fortælling om en vigtig del af Ruslands historie.

Poul Grooss, kommandør (pensioneret)
